

Na rozdíl od mediální říše byl na akademické a odborné úrovni již široce akceptován "neislámský" přístup ke studiu problémů současných muslimských zemí a společností. Klasické orientalistické tendence dívat se na všechny společenské či politické procesy, probíhající v oblastech historicky ovlivněných islámskou kulturou, skrze islám jakožto hlavní politický a společenský faktor nejsou již dnes považovány za metodologicky relevantní pro vysvětlení dnešních otázek s tímto regionem spojených. Namísto islámu jako pozadí a východiska ke studiu například blízkovýchodních zemí a společností jsou pro výzkum těchto oblastí často používány metody antropologie, sociologie, politologie a ekonomie a dalších společenských věd, pomocí nichž je možné dojít ke skutečnému jádru problémů současných muslimských zemí.

Role zdánlivě všemocného islámu, islamismu nebo islámského fundamentalismu poněkud bledne ve světle moderních fundovaných studií, metodologicky zakotvených v uvedených společenských vědách. Tak například období občanské války v Alžírsku v devadesátých letech 20. století, během níž zahynulo noži ozbrojených skupin a gangů nebo kulkami ze zbraní alžírské armády téměř čtvrt milionu lidí, už dnes není některými odborníky nahlíženo jako důsledek vzepětí islamismu v zemi a jeho úspěchu mezi Alžířany, kteří chtěli skoncovat s vládou zkorumpovaného nacionalistického režimu. Alžírský konflikt dnes bývá vykládán spíše jako důsledek zoufalé sociální situace širokých vrstev mladých a většinou nábožensky nepřilíš horlivých lidí spojené s nespokojeností některých společenských skupin, jakými byli tradiční menší a střední obchodníci. Ti byli zbaveni svého původního vlivného ekonomického a politického postavení současným nacionalistickým a socialistickým režimem polovojského charakteru.